

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 496 sahifa,
18-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchi yoshlarni muhandislik kasblariga yo'naltirishda xorij tajribasi.....	10
Maxamov X. T., Omondavlatova Sofiya Baxtiyor qizi	
2-sinf darslarida "4K" ko'nikmalarini shakllantirish: XXI asr savodxonligi poydevori	14
Jo'rayeva Nargiza O'ktamovna	
Ommaviy axborot vositalarining inson ruhiy salomatligiga ta'siri: empirik tadqiqot natijalari.....	18
Abdinazarova Bibixonim Rashid qizi	
Talabalar uchun amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda texnik loyihalarning o'rni	23
Axmadaliyev Mansurbek Erkaboy o'g'li, Rejabov Jaloliddin Sadiq o'g'li	
Masalalarni modellashtirish metodi yordamida yechish yo'llari	28
B. B. Qarshiyev, Bekmuradov Bobur Toyloq o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida elektron o'quv materiallaridan foydalanishning afzalliklari.....	34
Tog'aymurodova Marjona Yusuf qizi	
Raqamli ta'lim muhitida dizaynerlik faoliyatlarini rivojlantirishning zamonaviy metodlari.....	39
Satvoldiyeva Malaxatxon A'zamjanovna	
Metall va metallmas buyumlarga ishlov berish texnologiyasi fanidan amaliy dars mashg'ulotlarini raqamli texnologiyalar asosida o'qitish metodikasi	47
A. Safarov	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirish mezonlari.....	57
Xolmatov Doston Dilshod o'g'li	
7–8-sinf biologiya darslarida kompetensiyaviy yondashuvni takomillashtirish metodikasi	60
Xolmurodova Sarvinoz	
Zamonaviy adabiyotda lider ayol portreti va shaxsiy rivojlanish falsafasi.....	64
G'afforova Dildora Ergashevna	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida matn ustida ishlash metodikasini takomillashtirishning pedagogik asoslari.....	69
Yusupova Umida Zayniddin qizi	
Umumta'lim maktabida xalq hunarmandchiligi va badiiy loyihalashda kreativ yondashish texnologiyalarining mazmun-mohiyati.....	74
Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich, G'aniyeva Dilfuza A'lam qizi	
Oila muhitining raqamli tadbirkorlik motivatsiyasiga ta'siri: psixologik tahlil	78
Tursunov Lutfulla Sayfullayevich, Boyqobilova Sevinch Fazliddin qizi	
Maktab va muzeylar aloqadorligini ta'minlash asosida o'quvchilarni ma'naviy merosga hurmat ruhida tayyorlashning pedagogik texnologiyasi	81
Nizomxonova Nargizaposhsho Ekrixon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida produktiv o'qish malakasini shakllantirish.....	86
Xurramova Sojida Abdunazar qizi	
Oliy ta'lim tizimida liderlik kompetensiyalarini takomillashtirishning kompleks yondashuvlari.....	91
Risvayeva Charos Zaydilla qizi	
Sport sohasining ommaviyligi va inklyuzivligi	94
Z. N. Urunova, M. Jaborova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida psixologik muhitni swot-tahlil qilish va korreksiyalash	97
Sattorova Shirinoy San'atovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kognitiv kompetentligini rivojlantirishda integrativ yondashuv ..	100
Buvrayev Akram Rustam o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy nutqiga qo'yiladigan talablar	104
Xolmuminova Dilfuza Xolmamatovna	
O'qituvchining kasbiy faoliyatida ma'naviy-axloqiy fazilatlarining ahamiyati	107
Jumanazarova Dilnoza Umurzaqovna	

Hadislar yordamida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy-axloqiy sifatlarni shakllantirish	111
<i>Akaboyeva Malika Raxmatovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini mustaqil fikrlashga o'rgatish texnologiyasi	114
<i>Beshimova Muazzam Bahodirovna, To'lanboyeva Farangis Ibrohimjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ona tili fanini o'qitishda kreativlik qobiliyatini rivojlantirishning pedagogik-psixologik shart-sharoitlari	117
<i>Xoliyeva Sevara Rustam qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda multimedia texnologiyalaridan foydalanish kompetensiyasini tarkib toptirish	122
<i>Narmatova Fotima Dilshod qizi</i>	
Organizing Physics Lessons in General Education Schools Based on Gamification Elements	127
<i>Y. A. Mamatokhunov, U. S. Ismoilov, M. A. Muxtorjonova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishda didaktik o'yinlarning samaradorligi....	129
<i>Meyliyeva Sevinch Bozor qizi</i>	
Anoreksiyasi va bulimiyaning psixologik determinantlari hamda klinik jihatlari	132
<i>Askarova Nargiza Abdivaliyevna, To'raqulova Sevinch Sattorjon qizi</i>	
Koxlear implantli bolalar fonematik eshituvini shakllantirish asosida tovush talaffuzini shakllantirish	136
<i>Bozorov Otabek Yo'lchi o'g'li, Yakubova Asalxon Ulug'bek qizi</i>	
Qisqa masofaga yuguruvchi yosh sportchilarning kuch va tezlik-kuch ko'rsatkichlarini rivojlantirishda yillik rejalashtirish samaradorligi	139
<i>Eshpulatov Jamshid Nuraliyevich</i>	
Разработка модуля автопрокторинга для платформ дистанционного обучения на основе компьютерного зрения и анализа активности пользователя	144
<i>Дустқобилов Акмал Бобомуродович</i>	
Определение нарушений академической честности на онлайн-экзаменах на основе компьютерного зрения: алгоритм и эффективность модуля камерaproctor	149
<i>Дустқобилов Акмал Бобомуродович, Маматов Исломбек Ильесович</i>	
Zamonaviy ta'limda sun'iy intellekt texnologiyalari: imkoniyatlar, muammolar va istiqbollar	154
<i>Delov To'liqin Erkinovich, Gulmirzayeva Zulayho Ko'klanboy qizi</i>	
Ijtimoiy tarmoqlarning talaba yoshlar psixologiyasiga ta'siri	160
<i>Saidakbarova Nigora Abduraxim qizi</i>	
Talabalarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning besh blokli pedagogik modeli	165
<i>Amonov Mirjon Namozovich</i>	
O'smirlarning raqamli texnologiyalarga qaramligi va uning psixologik salomatlikdagi o'rni	170
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Normamatova Aziza Ibroxim qizi</i>	
Qizlarda erta nikohning psixologik omillari va sabablari	174
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'quv motivlarini shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari	178
<i>Jumayeva Guzal Xayriddin qizi</i>	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda barmoqlar harakati mashqlari asosida kichik motorika va harakat koordinatsiyasini rivojlantirish	183
<i>Mirzakarimov Yuldashboy Abdinabiyevich</i>	
Globalashuv sharoitida yoshlar tashkilotlari orqali milliy o'zlikni anglashni shakllantirishning pedagogik strategiyalari.....	187
<i>Axralova Marg'uba Akmalxanovna</i>	
Tarbiya fani asosida o'quvchilarda huquqiy kompetentlikni rivojlantirish imkoniyatlari	191
<i>Jumanova Xafiza Xoliqulovna</i>	
Zamonaviy ilmiy-texnika taraqqiyoti sharoitida texnologik ta'lim mazmunini STEM yondashuvi asosida integratsiyalash va talabalarning texnik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	196
<i>Imanov Baxtiyor Berdiyevich, Qulmamatova Xurshida Abduxamidovna, Barataliyeva Nasiba Maxmadaminovna</i>	
Ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltirilgan o'quv jarayonining mazmuniy ta'minoti	202
<i>Kubayeva Mavluda Baxtiyor qizi</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	The Influence of a Competency-Based Approach on Educational Quality in Physics Instruction 205 A. Xakimov, Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, M. A. Ne'matova
	Umumta'lim maktablarida o'quvchilarning ekologik savodxonligini shakllantirishning amaliy holati 208 Majitov Turg'unali Anvar o'g'li
	Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilariga ingliz tilini o'rgatishning pedagogik va psixologiyistik xususiyatlari 214 Ismoilova Muattar Ilyosovna
	Sharq mutafakkirlarining yoshlarni mehnat va kasb-hunarga o'rgatish bo'yicha qarashlari 219 Alqarov Qodir Xoimatovich, Irmatov Pirmuhammad Normat o'g'li
	Metallar mavzusini interfaol metodlar asosida o'qitish orqali o'quvchilar kreativligini oshirish 222 Murodova Sayyora Qanoatovna
	Moliyaviy terminlarni tarjima qilishning metodologik muammolari 226 Norboyeva Dilafuz Djumaqulovna, Suvonov Ozodbek Jamshid o'g'li
	Oliy ta'lim muassasalarida yakuniy nazorat jarayonlarini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida tashkil etishning afzalliklari 230 Abdunabiyeva Kamola Mansurovna
	Pedagogik ta'limda AI-tutor texnologiyalaridan foydalanish: o'zaro ta'sir mexanizmi va samaradorlik tahlili 236 Abdunabiyeva Maftunaxon Solijon qizi
	Talabalarda prokrastinatsiyani kamaytirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari 240 Kozimov Sayfullah Maxammadjon o'g'li
	Kompetensiyaviy yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish faoliyatini rivojlantirish 245 Raximov Zokir Toshmirovich
	Yosh voleybolchilarning umumiy va maxsus jismoniy tayyorgarliklarini oshirishning pedagogik asoslari 249 Temirov Shoirbek Raimjonovich
	Oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonlari mexanizmlarini takomillashtirish 253 Kimsanova Rahnamo Solijonovna
	Milliy kurash vositasida yoshlarning irodaviy sifatlarini rivojlantirish 257 Muratov Muzaffar Shermamatovich
	Xavotirlanish muammosining psixologik-pedagogik adabiyotlarda o'rganilganligi va o'smirlik davrining psixologik xususiyatlari 261 Mutalibjonov Nurillo Iroiljon o'g'li
	Bo'lajak pedagoglarda kreativ tafakkurni rivojlantirishning innovatsion va refleksiv asoslari 264 Oblayeva Lobar Erdonovna
	STEM Education Technology: Physics Teaching Methodology and Future Innovations 268 Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, Odinakhon Sotvoldiyeva Abdumannob qizi
	Mustaqil ta'limni tashkil etishning nazariy asoslari 272 Qurbonova Buzaynab Nurmuxammadiyevna
	Maktabgacha tarbiya yoshda bolalar kognitiv sohasining tadqiq qilinishi 276 Raxmonova Shaxrizoda Laziz qizi
	Modernization of Physics Teaching Methodology Based on Stream Integration in Vocational Schools 279 S. Z. Zaynobiddinov, Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, Z. M. Orifjonova
	Cultural Competence as a Core Component of Foreign Language Teaching: Theoretical Foundations and Pedagogical Integration 282 Shahlo Obidova
	Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida talabalarning akmeologik madaniyatini rivojlantirishda ART-pedagogik texnologiyalardan foydalanish 286 Shodmonova Shoira Saidovna, Sharifova Dildora Shavkiddin qizi
	Talabalarning to'garak mashg'ulotlari orqali ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish yo'llari 290 Turakulova Feruza Mamadoli qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ona tili fanini o'qitishda kreativlik qobiliyatini rivojlantirishning pedagogik-psixologik shart-sharoitlari	294
<i>Xoliyeva Sevara Rustam qizi</i>	
Texnologiya darslarida raqamli texnologiyalar vositasida o'quvchilarning tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	298
<i>Xudoyberdiyeva Nilufar Raximqulovna</i>	
Umumta'lim maktablari musiqa darslarida media-kontentlardan foydalanib o'quvchilarda estetik didni shakllantirish.....	302
<i>Xudoyqulov Asilbek Aziz o'g'li</i>	
Педагогические стратегии профилактики раннего профессионального выгорания у студентов-медиков (в условиях высокой информационной нагрузки)	305
<i>Асророва Мафтунабегим Махаммадризо кизи</i>	
Формирование самоотношения у подростков, переживших насилие	308
<i>Кушакова Наргиза Исламбаевна, Азаркова Миланика Дмитриевна</i>	
Изучение развития эпистемических знаний у учащихся 5-го класса в педагогико-психологической литературе.....	311
<i>Нехочина Лола Шахобиддиновна</i>	
Когнитивные уровни читательской деятельности в заданиях PIRLS: типология, процессы понимания и система оценивания.....	314
<i>Нуруллаева Шахло Уктамовна, Александра Валерьевна Шаркова</i>	
Oila tushunchasi uning ijtimoiy ahamiyati haqida sharq mutafakkirlarining qarashlari.....	321
<i>Shokirov Xolida O'rozboq qizi, Abdurashidova Sarvinoz Akrom qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida sog'lom turmush tarzi madaniyatini shakllantirishda zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalarining uyg'unligi	325
<i>Bekmirzayev Shavkat Olim o'g'li</i>	
Global ta'lim tendensiyalari asosida maktabgacha ta'lim mazmunini transformatsiyalash mexanizmlari	329
<i>Haqqiyeva Fotima Olimjonovna</i>	
O'zbekiston mustaqillik taraqqiyotining turli bosqichlarida ta'lim paradigmalarning evolyutsion tahlili	333
<i>Usmonov Salohiddin Dushan o'g'li, Sayfullayeva Parvina</i>	
Malaka oshirish tizimida o'qituvchi-pedagoglarning hamkorlikka asoslangan yondashuvining ilmiy ahamiyati.....	338
<i>Sobirova Lobar Raximovna</i>	
Qutqaruvchilarning maxsus jismoniy tayyorgarligini oshirishda ilmiy-metodologik yondashuvning ahamiyati	343
<i>Abdunosir Abdurasulovich G'afurov</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq buzilishi kamchiliklarini bartaraf etishda pedagogik yondashuv	347
<i>To'rayeva Dilbar, Zulayxo Nazarova</i>	
Maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat talablarining mazmun-mohiyati	350
<i>Samadova Mahliyo, Zulayxo Nazarova</i>	
Harakatli o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish	354
<i>Yaxyayeva Sojida Abduraximovna, Mustafayeva Dilfuza Jumanovna</i>	
Multimodal yondashuv asosida talabalarning ekologik kompetensiyalarini takomillashtirish tizimining ahamiyati.....	358
<i>O'sarova Muborak Fahriddinovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida o'quv faoliyati samaradorligini monitoring qilish tizimini loyihalashning tashkiliy-pedagogik asoslari.....	362
<i>Kurbanov Dilmurat Marupjanovich</i>	
Shaxs kamolotida ijtimoiy moslashuv va ma'naviy tarbiyaning ahamiyati	367
<i>Nazira Axmadjonovna Dadaboyeva</i>	
Individual yondashuv asosida maktab o'quvchilarida raqamli o'rganish ko'nikmalarini shakllantirish va raqamli texnologiyalar integratsiyasi	371
<i>Xaydarova Zilola Normurodovna, Hasanov Samir Xayrulloevich</i>	

Tasviriy san'at mashg'ulotlarida differensial yondashuvning psixologik-pedagogik asoslari	375
<i>Bekmuratova Shoxida Ne'matjonovna</i>	
Onlayn muloqot strategiyalarining talaba kommunikativ kompetensiyasiga ta'siri	379
<i>Davlatova Ra'no Haydarovna, Islomova Shahlo Madat qizi</i>	
Ajrim yoqasidagi oilalarni ijtimoiy-psixologik reabilitatsiya qilish mexanizmlarini takomillashtirish	385
<i>Tojibayeva Nargiza Keldibekovna</i>	
Raqamli muhitda yolg'izlik fenomenining nazariy tahlili.....	389
<i>Turg'unboeva Nodira Baxtiyor qizi</i>	
Психологические последствия буллинга для личности подростка и его социализации.....	392
<i>Амирова Луиза Маратовна</i>	
Ta'lim jarayonida onlayn so'rov va refleksiya texnologiyalarining didaktik samaradorligi: nazariy va empirik tahlil	395
<i>Majidov Anvar Tuychiyevich</i>	
Влияние семейных кризисов на развитие личности.....	399
<i>Туракулова И. Х.</i>	
Комплексный подход к профилактике нарушений осанки у детей дошкольного возраста.....	403
<i>Хасанова Галина Мамутовна</i>	
Talabalarda milliy qadriyatlar asosida kasbiy kompetentlikni shakllantirishning psixologik-pedagogik texnologiyasi mazmuni.....	407
<i>Xudoyqulova Zarifa Ummatqulovna</i>	
Intellectual axborot tizimlari asosida ta'lim boshqaruvini avtomatlashtirish	413
<i>Ernazarov Zohid Nazarovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	418
<i>Shaxnoza Allaberganova</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirishning nazariy-metodologik va falsafiy asoslari	421
<i>Aknur Junisova</i>	
Pedagogical Strategies for Forming Social Responsibility and Active Citizenship Competence in Primary Education.....	425
<i>Aknur Zhunisova</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiy xavf turlarini tasniflash va ekotizimli yondashuv asosida diagnostika qilishning pedagogik imkoniyatlari	430
<i>Manzura Qosmuratova</i>	
Raqamli pedagogika va interaktiv innovatsiyalar asosida xorijiy til o'qitish: yangi ufqlar va ta'lim samaradorligi	437
<i>Jumayeva Gulxan Amrullayevna</i>	
Principles of Multilevel Assessment in Speaking.....	441
<i>Billayeva Shohida Dilshod qizi</i>	
Ingliz tili mutaxassslarining uslubiy kompetensiyasi va kommunikativ-metodik kompetensiyasi masalalari muammolari	444
<i>Azimova Maxfuza Hasanovna</i>	
Sun'iy intellektning ta'limda qo'llanilishi va talabalar qadriyatlar tizimi rivojlanishiga ijtimoiy-psixologik ta'siri	448
<i>Boboyev Xamdani Ataxanovich</i>	
Muloqot: shifokor va bemor muloqotining psixologik xususiyatlari	451
<i>Isroilova O'g'lioy Isroil qizi, Davronov Abdurahob Turg'unboev o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni web lohiyalar va axborotlashgan ta'limdan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishning asosiy xususiyatlari	454
<i>Jo'rayev Qo'ldoshjon Ismatullo o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari	460
<i>Mirzaolimova Munira</i>	

Raqamli ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etishning nazariy asoslari.....	465
<i>Musayev Ashurali Shamshidinovich</i>	
Ona tili ta'limida kreativ salohiyatni rivojlantirishning faoliyatli xususiyatlari.....	469
<i>Qurbonova Oysha Beknazarovna, Qo'yliyeva Gulshoda Baxtiyor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ fikrlashni rivojlantirishda zamonaviy jahon ta'lim texnologiyalarining ahamiyati.....	472
<i>Sagdatdinova Maftuna Nuratdin qizi</i>	
Ikkinchi jahon urushi davrida front ortida o'zbek xotin-qizlarining qahramonliklari (1941–1945).....	475
<i>Saidova Iroda Xursandovna</i>	
Maktab menejmenti: ma'muriy boshqaruvdan inson kapitalini rivojlantirishga o'tish.....	479
<i>Tursunpo'latov Farxodjon Xoshimjon o'g'li</i>	
Jismoniy tarbiya tizimida jismoniy tayyorgarlik sinovlari orqali salomatlikni baholashning kompleks yondashuvi	485
<i>Usmonov Mansur Qurbonmurotovich</i>	
Kredit modul tizimida bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining fasilitatorlik kompetensiyalarini takomillashtirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari.....	489
<i>Xamidova Sabrina Abduvahob qizi</i>	

TALABALARDA MILLIY QADRIYATLAR ASOSIDA KASBIY KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK TEXNOLOGIYASI MAZMUNI

Xudoyqulova Zarifa Ummatqulovna
 Guliston davlat universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Talabalarda milliy qadriyatlar asosida kasbiy kompetentlikni shakllantirishning psixologik-pedagogik texnologiyalari mazmuni yoritilgan. Kasbiy kompetentlik tushunchasining mazmun-mohiyati, milliy qadriyatlarning tarbiyaviy ahamiyati hamda ularni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish mexanizmlari tahlil qilingan. Kasbiy kompetentlikni motivatsion, kognitiv, faoliyatga yo'naltirilgan va refleksiv komponentlar asosida rivojlantirish texnologiyalari tavsiflangan. Interfaol metodlar, treninglar, keys-stadi, rolli o'yinlar hamda loyiha texnologiyalarining talabalar shaxsini rivojlantirishdagi ahamiyati ochib berilgan. Tadqiqot natijalari milliy qadriyatlar asosida tashkil etilgan psixologik-pedagogik texnologiyalar talabalarning kasbiy tayyorgarligi, ma'naviy kamoloti va ijtimoiy faolligini oshirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: milliy qadriyatlar, kasbiy kompetentlik, psixologik-pedagogik texnologiya, motivatsiya, interfaol metodlar, refleksiya, kasbiy tayyorgarlik.

Abstract: The content of psychological and pedagogical technologies for developing students' professional competence based on national values is presented. The study analyzes the essence of professional competence, the educational significance of national values, and the mechanisms for integrating them into the educational process. Technologies for developing professional competence through motivational, cognitive, activity-oriented, and reflective components are characterized. The significance of interactive methods, training sessions, case studies, role-playing activities, and project-based technologies in students' personal development is highlighted. Research findings indicate that psychological and pedagogical technologies based on national values contribute to improving students' professional training, spiritual development, and social activity.

Key words: national values, professional competence, psychological and pedagogical technology, motivation, interactive methods, reflection, professional training.

Аннотация: Раскрыто содержание психолого-педагогических технологий формирования профессиональной компетентности студентов на основе национальных ценностей. Проанализированы сущность понятия профессиональной компетентности, воспитательное значение национальных ценностей и механизмы их интеграции в образовательный процесс. Охарактеризованы технологии развития профессиональной компетентности на основе мотивационного, когнитивного, деятельностного и рефлексивного компонентов. Освещена роль интерактивных методов, тренингов, кейс-технологий, ролевых игр и проектных методов в развитии личности студентов. Результаты исследования показывают, что психолого-педагогические технологии, основанные на национальных ценностях, способствуют повышению профессиональной подготовки, духовного развития и социальной активности студентов.

Ключевые слова: национальные ценности, профессиональная компетентность, психолого-педагогическая технология, мотивация, интерактивные методы, рефлексия, профессиональная подготовка.

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida jamiyat taraqqiyoti, milliy o'zlikni anglash hamda raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlash masalasi ta'lim tizimi oldidagi eng dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, oliy ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan talabalarning kasbiy kompetentligini shakllantirishda milliy qadriyatlarining o'рни va ahamiyati tobora ortib bormoqda. Chunki zamonaviy mutaxassis nafaqat chuqur bilim va amaliy ko'nikmaga ega bo'lishi, balki yuksak ma'naviyat, milliy tafakkur, vatanparvarlik, insonparvarlik hamda kasbiy mas'uliyat kabi fazilatlarini ham o'zida mujassam etgan bo'lishi zarur.

Mamlakatimizda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, yosh avlodni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Shu nuqtai nazardan, talabalar shaxsini har tomonlama rivojlantirish, ularning kasbiy faoliyatga tayyorgarligini kuchaytirish hamda kompetentlik yondashuvi asosida ta'lim sifatini oshirish muhim ilmiy-pedagogik muammo sifatida namoyon bo'lmoqda. Ayniqsa, milliy qadriyatlar asosida kasbiy kompetentlikni shakllantirishning psixologik-pedagogik texnologiyalarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Kasbiy kompetentlik – bu mutaxassisning o'z kasbiy faoliyatini samarali tashkil eta olish, muammoli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish, kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarni amaliyotda qo'llay bilish qobiliyatidir. Bunda shaxsning ma'naviy-axloqiy fazilatlarini, kommunikativ madaniyati va milliy qadriyatlarga sodiqligi muhim omil hisoblanadi. Milliy qadriyatlar esa yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini shakllantiruvchi, ularda milliy g'urur, tarixiy xotira va ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantiruvchi asosiy tarbiyaviy vositalardan biri hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kasbiy kompetentlikni shakllantirish masalasi pedagogika va psixologiya fanlarida ko'plab tadqiqotchilar tomonidan o'rganilgan.

Xususan, E.G'oziev shaxs psixologiyasi va uning rivojlanish omillarini tahlil qilib, shaxsning kasbiy shakllanishida motivatsiya, qiziqish va individual xususiyatlarning muhim o'rin tutishini ta'kidlaydi ^[1].

M.Davletshin ham shaxsning bilish jarayonlari, psixologik rivojlanish omillari hamda kasbiy faoliyatga tayyorgarlik masalalariga alohida e'tibor qaratgan ^[2].

Z.Nishonova pedagogik psixologiya doirasida ta'lim jarayonida shaxsning rivojlanishi, pedagogik ta'sir vositalari hamda kompetensiyalarni shakllantirishning psixologik mexanizmlarini yoritib bergan ^[3].

Kasbiy kompetentlikning nazariy asoslari A.K.Markova va E.F.Zeer tomonidan keng tadqiq etilgan. A.K.Markova kasbiy kompetentlikni mutaxassisning kasbiy bilim, ko'nikma, tajriba hamda shaxsiy sifatlarining integrativ tizimi sifatida baholaydi ^[6].

E.F.Zeer esa kasbiy rivojlanish jarayonini shaxsning uzluksiz o'zgarishi va kasbiy o'zini namoyon qilish jarayoni sifatida tavsiflaydi ^[5].

A.V.Xutorskoy kompetensiyaviy yondashuvning nazariy asoslarini ishlab chiqib, shaxsga yo'naltirilgan ta'limning muhim tarkibiy qismi sifatida kompetensiyalar tizimini asoslagan ^[7].

Milliy qadriyatlarning shaxs tarbiyasi va kasbiy rivojlanishdagi ahamiyati o'zbek olimlari tomonidan ham o'rganilgan. O.Musurmonova oila ma'naviyati, milliy qadriyatlar va ma'naviy tarbiyaning yoshlar dunyoqarashini shakllantirishdagi rolini tahlil qilgan ^[8].

V.Karimova ijtimoiy munosabatlar, shaxsning ijtimoiylashuvi va kommunikativ faoliyatining psixologik jihatlari yoritgan ^[4].

R.Ishmuxamedov esa innovatsion pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tatbiq etish orqali talabalarning mustaqil fikrlashi va kasbiy kompetentligini rivojlantirish imkoniyatlarini ko'rsatib bergan ^[9].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Hozirgi globallashuv va axborotlashuv sharoitida oliy ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri – raqobatbardosh, mustaqil fikrlaydigan, yuksak ma'naviyatli hamda kasbiy jihatdan yetuk mutaxassislarni tayyorlashdan iborat. Bunday mutaxassisni shakllantirish jarayonida milliy qadriyatlar muhim tarbiyaviy va ma'naviy omil sifatida namoyon bo'ladi. Shu bois, talabalarda milliy qadriyatlar asosida kasbiy kompetentlikni shakllantirishning samarali psixologik-pedagogik texnologiyalarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Psixologik-pedagogik texnologiyalar – bu ta'lim oluvchining psixologik xususiyatlari, ehtiyojlari, qiziqishlari va qobiliyatlarini hisobga olgan holda ta'lim-tarbiya jarayonini maqsadli tashkil etishga xizmat qiluvchi metod, vosita va usullar tizimidir. Ushbu texnologiyalar orqali talabalarning intellektual salohiyati, ma'naviy dunyoqarashi, kasbiy tayyorgarligi hamda ijtimoiy faolligi rivojlantiriladi.

Milliy qadriyatlar asosida kasbiy kompetentlikni shakllantirish texnologiyalari talabalarda kasbiy bilim va ko'nikmalar bilan bir qatorda milliy o'zlikni anglash, ma'naviy barkamollik, vatanparvarlik, kasbiy mas'uliyat hamda axloqiy madaniyatni shakllantirishga yo'naltiriladi. Bu jarayonda milliy an'analar, urf-odatlar, xalq pedagogikasi, ma'naviy meros va umuminsoniy qadriyatlar o'zaro uyg'unlashgan holda qo'llaniladi.

Mazkur texnologiyalarning asosiy maqsadi – talabalarda milliy qadriyatlarga tayangan holda kasbiy kompetentlikni shakllantirish, ularning ma'naviy-axloqiy fazilatlarini rivojlantirish hamda kelajakdagi kasbiy faoliyatga psixologik tayyorligini ta'minlashdan iborat.

Ushbu maqsad quyidagi vazifalar orqali amalga oshiriladi:

- talabalarda milliy qadriyatlarga hurmat va sadoqat tuyg'usini shakllantirish;

- kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarni rivojlantirish;
- mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni kuchaytirish;
- kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish;
- psixologik barqarorlik va kasbiy motivatsiyani oshirish;
- talabalarning o'z-o'zini baholash hamda refleksiya qilish qobiliyatini takomillashtirish.

TAHLIL VA NATIJALAR

Milliy qadriyatlar asosida kasbiy kompetentlikni shakllantirishning tarkibiy komponentlari: motivatsion, kognitiv, faoliyatli, reflektiv.

Milliy qadriyatlar asosida kasbiy kompetentlikni shakllantirishning psixologik-pedagogik texnologiyalari (1-jadval).

1-jadval: Milliy qadriyatlar asosida kasbiy kompetentlikni shakllantirish texnologiyalarining umumiy tavsifi

No	Texnologiya nomi	Mazmuni	Asosiy maqsad	Kutiladigan natija
1	Motivatsion texnologiyalar	Talabalarda kasbga qiziqish va milliy qadriyatlarga hurmatni shakllantirish	Kasbiy motivatsiyani kuchaytirish	Kasbiy faollik va ma'naviy ong rivojlanadi
2	Muammoli ta'lim texnologiyasi	Muammoli vaziyatlar orqali mustaqil fikrlashni rivojlantirish	Analitik va tanqidiy fikrlashni shakllantirish	Muammolarga yechim topish ko'nikmasi rivojlanadi
3	Keys-stadi texnologiyasi	Real pedagogik va kasbiy vaziyatlarni tahlil qilish	Qaror qabul qilish kompetensiyasini rivojlantirish	Amaliy tafakkur shakllanadi
4	Rolli o'yin texnologiyasi	Turli ijtimoiy va kasbiy rollarni bajarish	Kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish	Muloqot madaniyati va kasbiy etika shakllanadi
5	Trening texnologiyasi	Psixologik mashqlar va muloqotlar tizimi	Shaxsiy rivojlanishni ta'minlash	Emotsional barqarorlik va liderlik rivojlanadi
6	Loyiha texnologiyasi	Muayyan mavzu bo'yicha mustaqil tadqiqot va amaliy faoliyat	Ijodiy va tadqiqotchilik qobiliyatini rivojlantirish	Mustaqil ishlash kompetensiyasi shakllanadi
7	Refleksiv texnologiya	O'z-o'zini tahlil qilish va baholash jarayoni	O'zini rivojlantirish qobiliyatini shakllantirish	Tanqidiy fikrlash va refleksiya rivojlanadi

Motivatsion komponent talabalarda kasbga nisbatan qiziqish, ichki ehtiyoj va ijobiy munosabatni shakllantirishga xizmat qiladi. Bu jarayonda milliy qadriyatlar talabalarning ma'naviy ehtiyojlarini qondiruvchi muhim omil sifatida ishtirok etadi (2-jadval).

2-jadval: Motivatsion texnologiyalarning mazmuni

Komponent	Mazmuni	Qo'llaniladigan usullar	Shakllanadigan kompetensiyalar
Kasbiy motivatsiya	Kasbga qiziqish uyg'otish	Suhbat, davra suhbat, motivatsion trening	Kasbiy faollik
Milliy g'urur	Milliy qadriyatlarga hurmatni oshirish	Ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar	Milliy ong
Vatanparvarlik	Vatanga sadoqatni shakllantirish	Uchrashuvlar, ma'ruzalar	Ijtimoiy mas'uliyat
Ma'naviy tarbiya	Axloqiy fazilatlarini rivojlantirish	"Ustoz-shogird" an'anasi	Kasbiy madaniyat

Motivatsion texnologiyalar orqali talabalarda Vatanga muhabbat, kasbiy burchni his qilish, milliy g'urur, jamoaga sadoqat, mehnatsevarlik hamda insonparvarlik kabi fazilatlar rivojlantiriladi.

Buning uchun quyidagi usullardan foydalaniladi: motivatsion treninglar, ma'naviy-ma'rifiy uchrashuvlar, "Ustoz-shogird" an'analari, milliy qahramonlar hayotiga bag'ishlangan suhbatlar, ijtimoiy rol o'yinlar hamda kasbiy qadriyatlarga bag'ishlangan davra suhbatlari.

Masalan, talabalar bilan buyuk allomalar – Alisher Navoiy, Imom Buxoriy, Beruniy, Ibn Sino kabi mutafakkirlarning ilm va kasb haqidagi qarashlari yuzasidan muloqotlar tashkil etish ularda ma'naviy motivatsiyani kuchaytiradi.

Kognitiv komponent talabalarning milliy qadriyatlar, kasbiy kompetentlik va kasbiy madaniyat haqidagi bilimlarini boyitishga qaratilgan (3-jadval).

3-jadval: Kognitiv texnologiyalarning mazmuni

№	Texnologiya	Mazmuni	Afzalliklari	Natija
1	Muammoli ta'lim	Muammoli vaziyat yaratish	Fikrlashni rivojlantiradi	Mustaqil qaror qabul qilish
2	Keys-stadi	Real vaziyat tahlili	Amaliy bilim beradi	Kasbiy yechim topish
3	Aqliy hujum	Erkin fikr bildirish	Ijodkorlikni rivojlantiradi	Yangi g'oyalar paydo bo'ladi
4	SWOT-tahlil	Kuchli va zaif tomonlarni tahlil qilish	Tahlil qilish ko'nikmasini oshiradi	Tanqidiy fikrlash rivojlanadi
5	AKT texnologiyalari	Raqamli vositalardan foydalanish	Axborot savodxonligini oshiradi	Zamonaviy kompetensiyalar shakllanadi

Bu bosqichda innovatsion pedagogik texnologiyalar, muammoli ta'lim, keys-stadi, klaster metodi, "Aqliy hujum", SWOT-tahlil hamda raqamli ta'lim texnologiyalari samarali hisoblanadi.

Muammoli ta'lim texnologiyasi orqali talabalarga milliy qadriyatlar bilan bog'liq kasbiy vaziyatlar taqdim etiladi va ulardan mustaqil yechim topish talab qilinadi. Bu esa talabalarning analitik fikrlashini rivojlantiradi.

Keys texnologiyasida esa real hayotiy vaziyatlar tahlil qilinib, talabalar kasbiy qaror qabul qilish ko'nikmasini egallaydilar. Masalan, pedagogik yo'nalishda ta'lim olayotgan talabalar uchun milliy tarbiya bilan bog'liq pedagogik muammolar asosida keyslar ishlab chiqilishi mumkin.

Faoliyatli komponent talabalarning amaliy kasbiy faoliyatga tayyorligini ta'minlaydi. Bu bosqichda talabalar faol ishtirokchi sifatida qatnashadi va turli amaliy mashg'ulotlarda o'z kompetensiyalarini namoyon qiladi (4-jadval).

4-jadval: Faoliyatli texnologiyalarning mazmuni

№	Texnologiya	Mazmuni	Amalga oshirish shakli	Rivojlanadigan kompetensiyalar
1	Rolli o'yin	Kasbiy rollarni ijro etish	Ssenariyli mashg'ulot	Kommunikativ kompetentlik
2	Jamoaviy ish	Guruhda faoliyat yuritish	Kichik guruhlar	Hamkorlik kompetensiyasi
3	Loyiha metodi	Muammoni tadqiq qilish	Loyiha ishlari	Tadqiqotchilik qobiliyati
4	Amaliy mashg'ulot	Nazariyani amaliyotga qo'llash	Praktik dars	Kasbiy mahorat
5	Ijtimoiy tadbirlar	Jamoat ishlarida ishtirok etish	Volontyorlik, targ'ibot ishlari	Ijtimoiy faollik

Quyidagi texnologiyalar muhim ahamiyatga ega:

1. Rolli o'yin texnologiyasi

Rolli o'yinlar talabalarning kommunikativ qobiliyati, pedagogik mahorati va kasbiy faolligini rivojlantiradi. Unda talabalar muayyan ijtimoiy yoki kasbiy rolni bajarish orqali hayotiy vaziyatlarga moslashishni o'rganadilar.

Masalan: "Ustoz va talaba", "Rahbar va jamoa", "Ota-ona va pedagog" kabi rolli vaziyatlar orqali talabalarda milliy muomala madaniyati va kasbiy etika shakllantiriladi.

2. Trening texnologiyasi

Psixologik treninglar talabalarning emotsional barqarorligi, muloqot madaniyati va jamoada ishlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Treninglarda empatiya, stressga chidamlilik, liderlik, konfliktlarni hal qilish hamda samarali muloqot ko'nikmalari rivojlantiriladi.

3. Loyiha texnologiyasi

Loyiha asosida ta'lim berish texnologiyasi talabalarning mustaqil izlanishi va ijodkorligini rivojlantiradi.

Masalan: "Milliy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi", "Kasbiy etika va milliy madaniyat", "Oilaviy qadriyatlarining shaxs kamolotidagi o'rni" kabi loyihalar talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini shakllantiradi.

Refleksiv komponent talabalarning o'z faoliyatini tahlil qilishi, o'z imkoniyatlarini baholashi hamda o'z-o'zini rivojlantirishiga qaratilgan (5-jadval).

5-jadval: **Refleksiv texnologiyalarning mazmuni**

No	Texnologiya	Maqsadi	Qo'llaniladigan usullar	Samarasi
1	O'z-o'zini baholash	Shaxsiy imkoniyatlarni anglash	Test, anketa	O'zini tahlil qilish rivojlanadi
2	Refleksiya mashg'uloti	Dars jarayonini baholash	Fikr almashuv	Tanqidiy fikrlash shakllanadi
3	Portfolio	Shaxsiy yutuqlarni jamlash	Hujjat va ishlar to'plami	O'zini rivojlantirish ko'nikmasi
4	Esse yozish	Erkin fikr bildirish	Ijodiy ish	Mustaqil fikrlash rivojlanadi
5	Psixologik diagnostika	Psixologik holatni aniqlash	Test va monitoring	Psixologik barqarorlik rivojlanadi

Bu bosqichda refleksiya mashg'ulotlari, psixologik diagnostika, o'z-o'zini baholash testlari, fikr almashuv, esse yozish hamda portfolio yuritish kabi texnologiyalar qo'llaniladi.

Refleksiv texnologiyalar talabalarda tanqidiy fikrlash, o'z xatolarini anglash hamda shaxsiy rivojlanish strategiyasini belgilash qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Milliy qadriyatlar asosida kasbiy kompetentlikni shakllantirish samaradorligi quyidagi pedagogik shart-sharoitlarga bog'liq:

- ta'lim jarayonida milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligini ta'minlash;
- innovatsion va interfaol metodlardan samarali foydalanish;
- talabalarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olish;
- ijobiy psixologik muhit yaratish;
- o'qituvchi va talaba o'rtasida hamkorlik munosabatlarini shakllantirish;
- ta'lim va tarbiya jarayonining uzviylikini ta'minlash (6-jadval).

6-jadval: **Milliy qadriyatlar asosida kasbiy kompetentlikni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari**

No	Pedagogik shartlar	Mazmuni	Natija
1	Milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligi	Ta'lim va tarbiyaning integratsiyasi	Ma'naviy barkamollik
2	Interfaol metodlardan foydalanish	Faol ta'lim muhitini yaratish	Dars samaradorligi ortadi
3	Psixologik muhitni yaxshilash	Ijodiy munosabatlarni shakllantirish	Erkin muloqot muhiti
4	Individual yondashuv	Talabani qobiliyatini hisobga olish	Shaxsiy rivojlanish
5	O'qituvchi va talaba hamkorligi	Demokratik munosabatlar	O'zaro ishonch shakllanadi

Shuningdek, pedagogning kasbiy mahorati, ma'naviy salohiyati va innovatsion faolligi ham muhim ahamiyatga ega.

Psixologik-pedagogik texnologiyalarning samaradorligi hamda ushbu texnologiyalar qo'llanilganda talabalarda kasbiy faollik ortadi, mustaqil fikrlash rivojlanadi, milliy qadriyatlarga hurmat kuchayadi, kommunikativ kompetensiyalar shakllanadi, kasbiy motivatsiya mustahkamlanadi, ijtimoiy mas'uliyat va ma'naviy barqarorlik rivojlanadi (7-, 8-jadvallar).

7-jadval: **Psixologo-pedagogik texnologiyalarning samaradorlik ko'rsatkichlari**

No	Ko'rsatkichlar	Past daraja	O'rta daraja	Yuqori daraja
1	Kasbiy motivatsiya	Qiziqish sust	Barqaror qiziqish	Yuqori faollik
2	Milliy qadriyatlarga munosabat	Yetarli emas	Qisman shakllangan	Barqaror shakllangan
3	Kommunikativ kompetensiya	Muloqot qilish qiyin	O'rtacha	Erkin muloqot
4	Mustaqil fikrlash	Sust	Qisman mustaqil	Ijodiy yondashuv
5	Kasbiy mas'uliyat	Past	O'rtacha	Yuqori mas'uliyat
6	Refleksiya qobiliyati	Kam rivojlangan	Qisman shakllangan	Barqaror rivojlangan

8-jadval: Milliy qadriyatlar asosida kasbiy kompetentlikni shakllantirish modeli

№	Komponentlar	Mazmuni	Metod va vositalar	Natija
1	Motivatsion	Qiziqish va ehtiyoj	Trening, suhbat	Kasbiy motivatsiya
2	Kognitiv	Nazariy bilim	Keys, muammoli ta'lim	Bilim va tafakkur
3	Faoliyatli	Amaliy ko'nikma	Rolli o'yin, loyiha	Kasbiy mahorat
4	Refleksiv	O'z-o'zini tahlil qilish	Refleksiya, portfolio	Shaxsiy rivojlanish

Natijada talabalar nafaqat o'z sohasining bilimdoni, balki ma'naviy yetuk, milliy qadriyatlarga sodiq hamda raqobatbardosh mutaxassis sifatida shakllanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Milliy qadriyatlar asosida kasbiy kompetentlikni shakllantirishning psixologik-pedagogik texnologiyalari talabalarning intellektual, ma'naviy va kasbiy rivojlanishini ta'minlovchi muhim pedagogik mexanizm hisoblanadi. Mazkur texnologiyalar ta'lim jarayonida milliy qadriyatlarning tarbiyaviy imkoniyatlaridan samarali foydalanishga xizmat qiladi. Bu esa kelajakda yuqori malakali, ma'naviy barkamol, ijtimoiy faol hamda raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. G'oziyev E. Psixologiya. – Toshkent: O'qituvchi, 2008.
2. Davletshin M. Umumiy psixologiya. – Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati, 2010.
3. Nishonova Z. Pedagogik psixologiya. – Toshkent: O'qituvchi, 2012.
4. Karimova V. Ijtimoiy psixologiya va ijtimoiy amaliyot. – Toshkent: Universitet, 2001.
5. Зеер Э.Ф. Психология профессионального развития. – Москва: Академия, 2006.
6. Маркова А.К. Психология профессионализма. – Москва: Знание, 1996.
7. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированного образования // Народное образование. – 2003. – № 2.
8. Musurmonova O. Oila ma'naviyati – milliy g'urur. – Toshkent: O'qituvchi, 1999.
9. Ishmuxamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2014.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.